

Sygn. akt V CZ 34/18

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z wniosku J.M. i R.M.

przy uczestnictwie A.Z.

o wpis prawa własności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 14 czerwca 2018 r.,

zażalenia uczestnika na postanowienie Sądu Okręgowego w G.

z dnia 4 lipca 2017 r., sygn. akt III Ca [...] /17,

uchyla zaskarżone postanowienie w punkcie 3 (trzecim).

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 18 lutego 2013 r. wnioskodawcy J.M. i R.M. wnieśli o wpis na swoją rzecz prawa własności nieruchomości. W dniu 18 marca 2013 r. referendarz sądowy uwzględnił wniosek (Dz. Kw. [...] /13).

Pismem datowanym na dzień 4 października 2016 r., które wpłynęło do Sądu Rejonowego w R. w dniu 6 października 2016 r., uczestnik A.Z. wniósł skargę na wpis z dnia 18 marca 2013 r.

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2017 r. Sąd Rejonowy utrzymał w mocy zaskarżony wpis z dnia 18 marca 2013 r. Sąd ustalił, że A.Z. był wpisany w dziale II księgi wieczystej nr [...] jako właściciel nieruchomości. J.M. i R.M. wnieśli o wpis na swoją rzecz prawa własności nieruchomości w oparciu o prawomocne postanowienie z dnia 22 stycznia 2013 r., sygn. akt I Co [...] /09, o przysądzeniu własności. Postanowienie to - według ustaleń Sądu - uprawomocniło się w dniu 5 marca 2013 r.

Oceniając prawidłowość wpisu dokonanego w dniu 18 marca 2013 r. Sąd uznał, że postanowienie z dnia 22 stycznia 2013 r., sygn. akt I Co [...] /09, w pełni uzasadniało jego dokonanie. Podniósł, że uczestnik A.Z. nie wykazał, aby postanowienie to zostało uchylone albo zmienione. Ograniczona kognicja sądu wieczystoksięgowego nie pozwala na poszukiwanie dowodów, ponieważ dokonuje on tylko analizy dokumentów, o których mowa w art. 626⁸ § 2 k.p.c.

Apelację od postanowienia z dnia 15 lutego 2017 r. wniósł uczestnik A.Z.

Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 4 lipca 2017 r. oddalił wniosek uczestnika A.Z. o rozpoznanie sprawy na rozprawie (pkt 1), na podstawie art. 207 § 7 w związku z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. zwrócił jego pismo z dnia 26 czerwca 2017 r. określone jako „uzupełnienie apelacji” (pkt 2) oraz uchylił postanowienie z dnia 15 lutego 2017 r. i odrzucił skargę uczestnika A.Z. z dnia 4 października 2016 r. na wpis w księdze wieczystej [...] z dnia 18 marca 2013 r. (pkt 3).

Wniosek o rozpoznanie sprawy na rozprawie Sąd uznał za niezasadny, gdyż zgodnie z art. 626¹ § 1 k.p.c. sąd w postępowaniu wieczystoksięgowym

rozpoznaje sprawy na posiedzeniu niejawnym. Na podstawie art. 207 § 7 w związku z art. 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. przyjął, że są podstawy do zwrotu pisma uczestnika A.Z. z dnia 26 czerwca 2017 r. określonego mianem „uzupełnienie apelacji”.

Sąd - powołując się na akta sprawy - wskazał, że zawiadomienie o wpisie Dz. Kw. [...] /13 z dnia 18 marca 2013 r. zostało awizowane uczestnikowi A.Z. w dniu 20 marca 2013 r. oraz w dniu 28 marca 2013 r. Nastąpiło to pod adresem zamieszkania A.Z., tj. [...] P., ul. P. Na tej podstawie Sąd uznał, że przedmiotowe zawiadomienie zostało doręczone zgodnie z art. 139 § 1 k.p.c. Termin do odbioru zawiadomienia po awizowaniu w dniu 28 marca 2013 r. upłynął w dniu 4 kwietnia 2013 r.

W ocenie Sądu na prawidłowość doręczenia zgodnie z art. 139 § 1 k.p.c. nie miała wpływu okoliczność, że A.Z. od dnia 14 marca 2011 r. przebywał w zakładzie karnym. A.Z. nie wywiązał się bowiem ze spoczywającego na nim - zgodnie z treścią art. 626¹² § 1 k.p.c. - obowiązku zawiadomienia sądu wieczystoksięgowego o zmianie swojego adresu lub wskazania adresu do doręczeń. Zaniedbanie dopełnienia tego obowiązku uzasadniało - w myśl art. 626¹² § 3 k.p.c. - pozostawianie przeznaczonych dla niego pism w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, o ile jego nowy adres nie był sądowi znany. W okolicznościach sprawy sądowi wieczystoksięgowemu nie był znany nowy adres A.Z., zasadnie wobec tego referendarz sądowy, po bezskutecznych próbach doręczenia na jego dotychczasowy adres, w dniu 8 kwietnia 2013 r. zarządził pozostawienie w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia przeznaczonego dla A.Z. zawiadomienia o wpisie Dz. Kw. [...] /13 z dnia 18 marca 2013 r.

Sąd podkreślił, że uczestnik A.Z. był świadom prowadzenia w stosunku do niego postępowania egzekucyjnego. Odebrał osobiście zawiadomienie o wpisie wzmianki o wszczęciu egzekucji dokonanym w dniu 17 grudnia 2009 r. Niezależnie od tego Sąd wskazał, że wnioskiem z dnia 29 sierpnia 2016 r. uczestnik A.Z. zwrócił się o udzielenie mu informacji o dokonanym wpisie prawa własności. Wydruk zawierający pełną treść księgi wieczystej został mu doręczony w dniu 23 września 2016 r. Wydruk ten zawierał wszystkie dane dotyczące wpisu dokonanego

w dniu 18 marca 2013 r. W porównaniu z zawiadomieniem nie zawierał jedynie pouczenia o możliwości złożenia skargi na wpis. Nawet więc przyjęcie, że doręczenie zawiadomienia o wpisie z dnia 18 marca 2013 r. było nieprawidłowe, nie zmienia faktu, że w dniu 23 września 2016 r. A.Z. uzyskał pełną wiedzę o tym wpisie.

Skoro wpis własności został dokonany przez referendarza sądowego, to termin do wniesienia skargi wynosił tydzień (art. 398²² § 4 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Termin ten niewątpliwie upłynął przed dniem 4 października 2016 r., gdy skargę na wpis uczestnik A.Z. złożył w administracji Zakładu Karnego w R. W tych okolicznościach ponowne doręczenie uczestnikowi A.Z. zawiadomienia o wpisie Dz. Kw. [...] /13 z dnia 18 marca 2013 r. dokonane w dniu 4 stycznia 2017 r. nie mogło spowodować ponownego otwarcia dla niego terminu do wniesienia skargi.

Sąd przyjął wobec tego, że zachodziły podstawy do uchylenia zaskarżonego postanowienia dnia 15 lutego 2017 r. i odrzucenia jako spóźnionej skargi uczestnika A.Z. na wpis z dnia 18 marca 2013 r. (art. 386 § 3 i art. 398²² § 5 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Zażalenie na pkt 2 i pkt 3 postanowienia z dnia 4 lipca 2017 r. wniósł uczestnik A.Z. Zarzucił naruszenie prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy, polegające na dokonaniu błędnych ustaleń faktycznych wskutek dowolnej oceny materiału dowodowego wyrażającej się w przyjęciu niewłaściwego trybu doręczenia zawiadomienia o dokonaniu w dniu 18 marca 2013 r. wpisu prawa własności na rzecz R. i J. M. i uznaniu go za prawidłowe, naruszenie prawa procesowego, polegające na zupełnym pominięciu przez Sąd Okręgowy zarzutu, że w sprawie pominięta została uczestniczka postępowania M.Z. (matka A.Z.), i naruszenie prawa procesowego, polegające na pominięciu kwestii braku podstawy prawnego dokonania wpisu z dnia 18 marca 2013 r. Wniósł o uchylenie postanowienia z dnia 4 lipca 2017 r. w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, jak również o uchylenie wpisu z dnia 18 marca 2017 r.

Postanowieniem z dnia 4 października 2017 r. Sąd Okręgowy odrzucił zażalenie A.Z. na pkt 2 postanowienia z dnia 4 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wobec odrzucenia zażalenia w zakresie, w którym obejmuje ono pkt 2 postanowienia z dnia 4 lipca 2017 r., postępowanie zażaleniowe odnosi się - przed Sądem Najwyższym - do pkt 3 tego postanowienia. W tym zakresie zażalenie to jest dopuszczalne (art. 394¹ § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 3 postanowienia z dnia 4 lipca 2017 r. jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, wydany przez sąd drugiej instancji w sprawie o wpis w księdze wieczystej, tj. sprawie, w której skarga kasacyjna jest dopuszczalna (art. 519¹ § 1 k.p.c.).

Kluczowe znaczenie dla oceny zasadności zażalenia w tym zakresie ma to, czy skarga uczestnika A.Z. z dnia 4 października 2016 r. na wpis z dnia 18 marca 2013 r. została wniesiona w terminie, czy też jako spóźniona podlegała odrzuceniu.

W sprawach o wpis w księdze wieczystej przy obliczaniu terminu do wniesienia skargi na orzeczenie referendarza sądowego przez uczestników postępowania zastosowanie ma - z zastrzeżeniem wyjątku w postaci zrzeczenia się doręczenia zawiadomienia o wpisie - art. 518¹ § 4 pkt 2 k.p.c., gdyż w art. 626¹⁰ § 1 k.p.c. ustanowiono obowiązek doręczenia uczestnikom postępowania zawiadomienia o dokonanym wpisie. Nie ma w tym wypadku zastosowania art. 518¹ § 4 pkt 3 k.p.c., tj. termin do wniesienia skargi na wpis nie biegnie od dnia, w którym skarżący dowiedział się o dokonanym wpisie.

Rację ma uczestnik A.Z., gdy podnosi, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena prawidłowości doręczenia mu zawiadomienia o wpisie z dnia 18 marca 2013 r. jest nietrafna.

Uszło uwadze Sądu Okręgowego, że w sytuacji, w której adresat doręczenia przebywa w zakładzie karnym, doręczenia dokonuje się przez administrację zakładu (art. 137 § 2 k.p.c.). Osadzenie w zakładzie karnym nie jest zmianą adresu w ujęciu art. 626¹² § 1 k.p.c., wobec czego w takiej sytuacji zastosowanie art. 626¹² § 1 k.p.c. jest niedopuszczalne. Nie ma także podstaw do stosowania sankcji określonej w art. 626¹² § 3 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2012 r., III CZ 89/12, nie publ.). Konieczne jest

dokonanie doręczenia do właściwego zakładu karnego. Stanowisko to nawiązuje do analogicznego poglądu przyjętego na tle art. 136 k.p.c., że osądzenie w zakładzie karnym nie stanowi zmiany zamieszkania w rozumieniu art. 136 § 1 k.p.c., a w konsekwencji nie pozwala na zastosowanie sankcji określonej w treści art. 136 § 2 k.p.c. (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1955 r., I CR 1917/54, BMS 1956, nr 1, s. 47, i z dnia 20 września 1961 r., 2 CR 636/60, RPEiS 1962, nr 2, s. 358, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2004 r., V CK 208/03, nie publ.).

W niniejszej sprawie oznacza to, że próby doręczenia A.Z. zawiadomienia o wpisie z dnia 18 marca 2013 r. na adres, pod którym miał miejsce zamieszkania przed osadzeniem go w zakładzie karnym, nie mogły wywołać skutku doręczenia na podstawie art. 139 § 1 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Nietrafne było także odwołanie się przez Sąd Okręgowy do zastosowania art. 626¹² § 1 i 3 k.p.c. Nie doszło więc do skutecznego doręczenia A.Z. zawiadomienia o wpisie z dnia 18 marca 2013 r. w marcu i kwietniu 2013 r., a pozostawienie tego zawiadomienia w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia - jako niedopuszczalne - nie wywołało skutku prawnego.

Odrębną kwestią jest ocena skutków prawnych dokonanego w dniu 23 września 2016 r. doręczenia A.Z. odpisu zupełnego księgi wieczystej [...]. Doręczenie to nie było doręczeniem zawiadomienia o wpisie z dnia 18 marca 2013 r. i nie mogło go zastąpić, chociaż treść odpisu umożliwiała A.Z. ustalenie, że przedmiotowy wpis został dokonany. Ustawodawca wymaga doręczenia uczestnikom postępowania zawiadomienia o dokonanym wpisie, a wyjątkiem od konieczności tego doręczenia jest sytuacja, w której uczestnik zrzekł się jego dokonania (art. 626¹⁰ § 1 i 1¹ k.p.c.). Oznacza to, że w dniu 23 września 2016 r. nie rozpoczął jeszcze biegu termin do wniesienia przez A.Z. skargi na wpis z dnia 18 marca 2013 r.

Doręczenia uczestnikowi A.Z. zawiadomienia o wpisie z dnia 18 marca 2013 r. dokonano w dniu 4 stycznia 2017 r. Wtedy też rozpoczął bieg terminu do wniesienia przez niego skargi na ten wpis (art. 518¹ § 4 pkt 2 k.p.c.). Nie oznacza to, że A.Z. nie mógł wnieść skargi przed tym doręczeniem. Taką możliwość, przed

rozpoczęciem biegu terminu do wniesienia skargi, otworzyło mu doręczenie odpisu z księgi wieczystej w dniu 23 września 2016 r. Z możliwości tej skorzystał wnosząc skargę w dniu 4 października 2016 r. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1998 r., III CKN 397/98, nie publ.).

Podsumowując - skarga uczestnika A.Z. na wpis z dnia 18 marca 2013 r. została wniesiona przed skutecznym doręczeniem mu zawiadomienia o tym wpisie, a tym samym przed rozpoczęciem biegu terminu do jej wniesienia, a nie - jak błędnie przyjął Sąd Okręgowy - po jego upływie. Z tego powodu skarga ta nie mogła być jednak uznana za niedopuszczalną. Zażalenie uczestnika A.Z. na postanowienie z dnia 4 lipca 2017 r. w zakresie, w którym obejmuje ono pkt 3 tego postanowienia, jest wobec tego uzasadnione (art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw

ał